

Regional utveckling

Barn och ungas resande

En rapport från tematräffen i Lomma kommunbus den 28 november.

Hur får man fler barn och unga att resa aktivt och vilken roll har föräldrarnas attityder i resvanorna? Region Skåne bjöd in representanter och specialister inom allt från skola till infrastruktur för att dela idéer om hur barn och föräldrar ska gå, cykla och resa kollektivt oftare och låta bilen stå.

1 Föräldrarnas roll i barn och ungas resor

En avgörande faktor för hur barn och unga reser är föräldrarnas beteende. För att fler barn ska resa aktivt behöver vi ändra föräldrarnas inställning. Sonja Forward är beteendevetare på VTI, Statens väg- och transportforskningsinstitut, och har länge forskat om attityder kring resande. Hon arbetar med att identifiera beteenden och hur man förändrar dem till mer önskvärda sådana – som att välja cykel istället för bil som transportmedel.

Låg aktivitet hos unga

Idag rör sig barn och ungdomar allt mindre. Endast 15–20 procent av unga i Sverige rör sig aktivt mer än en timme om dagen, och siffran minskar ju högre upp i åldrarna man tittar. Enligt Sonja beror det dels på vår ökande skärmtid, men även att dagens skolgårdar inte är anpassade för lek och aktivitet. Minskad aktivitet leder bland annat till sämre koncentrationsförmåga och ökande barnfetma, som i sin tur får fler negativa hälsopåföljder.

Nanopartiklar vid skolor

Förutom hälsorisen som barn och ungas inaktivitet innebär lyfter även Sonja bilarnas utsläpp kring skolområdena som en hälsorisk.

Undersökningar visar att halterna av kväveoxider kring skolor är väldigt höga, och att barnen får i sig de skadliga partiklarna när de lämnas och hämtas. Här understryker Sonja vikten av att aktivt göra det svårare för bilar att ta sig fram, framför allt kring skolor men även i stadsmiljöer över lag.

Bilismen är en vana

Enligt Sonja är bekvämlighet och vana de största faktorerna till att så många kör bil idag. Många väljer det enklaste sättet att ta sig fram, och i brist på kunskap om goda alternativ tar de bilen, även kortare sträckor. Stress spelar också en stor roll – föräldrar känner helt enkelt att de inte har tid att cykla eller gå med sina barn till skolan.

Hur skapar man hållbara resvanor?

Att förändra ett beteende är svårt. Men det går, säger Sonja. Det handlar om att först synliggöra problemet med att köra bil överallt – till exempel de negativa hälsoeffekterna. Sedan måste man visa att det finns alternativ, till exempel att cykla eller ta bussen, som inte innebär en allt för mycket krångligare vardag. Man måste helt enkelt visa att det är lätt att göra det rätta, och att man har någonting att vinna på det. Sonja säger även att alternativet självklart måste fungera i längden – annars riskerar man att falla tillbaka i den gamla vanan.

Att förändra ett beteende:

- Synliggör problemen
- Identifiera motivet som kan bidra till förändringen
- Lyft bra exempel och gör det goda till social norm
- Ta målgruppens oro – verklig eller upplevd – på allvar
- Var beredd med rätt motargument
- Gör det lätt att göra rätt – ingen vill ha en krångligare vardag

2 Min smarta väg till skolan

I Lomma kommun pågår en satsning för att göra barnens väg till skolan hälsosammare, säkrare och mer miljövänlig. Projektet *Min smarta väg till skolan* leds av Åsa Cornander, planerings- och trafikingenjör, och Åsa Johansson, lärare och projektledare, båda på Lomma kommun.

Idén föddes efter att en tävling om hållbart resande för barn under Europeiska Trafikantveckan fått oväntat högt engagemang från barnen. Det ville Åsa och Åsa ta vara på och göra till något större. Med finansiering från Energimyndigheten startade de projektet på Strandskolan i Lomma.

Hur reser man till Strandskolan idag?

Åsa Cornander började med att visa hur elever, föräldrar och skolpersonal tar sig till Strandskolan idag. 85 procent av de som svarat på deras undersökning har max 2 km till skolan. 59 procent av dem reser redan hållbart dit – det vill säga promenerar, cyklar eller åker kollektivt. Men andelen som tar bilen är fortfarande hela 41 procent. Samtidigt uppger 88,5 procent att de vill resa hållbart till jobb och skola.

Integrerat i undervisningen

Eleverna på Strandskolan har fått lära sig om hälsa och rörelse, trafiksäkerhet, miljö och hållbara transporter som en del av sin vanliga utbildning. Bland annat har de fått rita kartor över sina vägar till skolan, komma på nya smarta transportmedel och fått ställa ut sitt arbete på olika platser i Lomma kommun. Åsa Johansson anger just det som en framgångsfaktor: att projektet är en del av undervisningen. Att det dessutom funnits färdigt material för pedagogerna har visat sig vara väldigt uppskattat.

Att engagera föräldrarna

Barnen har varit väldigt engagerade i projektet. Men Åsa och Åsa vill även få med föräldrarna på tåget. De har bland annat bjudits in till en föreläsning om rörelse och hälsa med den populära författaren och psykiatrikern Anders Hansen. Man har också kunnat få prova-på-kort från Skånetrafiken och låna elcykel för att upptäcka nya sätt att resa hållbart.

Tydliga effektmål

Projektet fortsätter under 2020 och Åsa och Åsa har satt tydliga mål: vid projektets slut ska de hållbara transporterna till och från Strandskolan ha ökat till 85 procent. På längre sikt kan det ge minskade växthusgasutsläpp, bättre trafiksäkerhet kring skolorna och positiva effekter på både barn och föräldrars hälsa. De vill också se ett ökat engagemang hos föräldrar och hitta rätt metoder för att öka deras kunskap. Efter det är målet att sprida konceptet till andra skolor i kommunen, såväl som andra kommuner.

Åsa och Åsas tips:

- Integrera projektet i undervisningen
- Ge pedagoger färdigt undervisningsmaterial
- Engagera barnen – så engagerar de sina föräldrar

3 Öppen diskussion – gott om bra idéer

I slutet av dagen hölls en öppen diskussion ledd av Pia Bastholm, barnrättsstrateg på Helsingborgs stad, om varför föräldrar inte vill låta sina barn gå och cykla till skolan. Även här pratades det om bekvämlighet, stress och tidsbrist som orsak. Många föräldrar tar bilen för att det är det enklaste sättet att ta sig till jobbet efter lämningen i skolan.

Många oroar sig för trafiksäkerheten och kan ibland känna sig som "dåliga föräldrar" om de släpper iväg sina barn på egen hand. Här gäller det att både informera om de vägar till skolan som faktiskt är säkra – och att kontinuerligt arbeta för ökad trafiksäkerhet.

Många deltagare lyfte även tävlingar som bra tillvägagångssätt att involvera föräldrar. Tävlingar engagerar elever, vilket i sin tur engagerar föräldrarna. Och kanske kan de initiativen leda till att även föräldrarna påbörjar nya, hälsosamma vanor.